
Persoonlijke brieven van kapitein P.J. van Baarda

Ten tijde van de militaire tinexpeditie naar zuid-Flores - 1890

Maart 2013

Voorwoord

Een van de grootvaders van mijn vrouw was Petrus Johannes van Baarda, geboren te 's Gravenhage op 15 januari 1853. Hij volgde de opleiding tot beroepsofficier KNIL en daarna volgde hij de 1^e cursus aan de hogere Krijgsschool te 'S Gravenhage. Aldaar in de officiersmess hangt een foto van zijn "jaar" Een afdruk daarvan bevindt zich bij mijn zoon T.P. Veenendaal. Ook bevindt zich daar de staat van dienst (conduite-staat). P.J. van Baarda werd te Batavia geplaatst bij de Generale Staf. In maart 1890 werd hij belast met de leiding van een expeditie naar het eiland Flores. De "troep" ontving hij te Ambarawa op Java. Per trein reisden ze naar Soerabaja vanwaar de "expeditionaire macht" scheepging naar Flores. De belevenissen tijdens de heenreis en het verblijf op Flores zijn door opa van Baarda in brieven aan zijn vrouw neergelegd. Deze (in feite zijn 3^e vrouw) heeft na de dood van P.J. van Baarda de brieven laten inbinden in een rood boekje. Aangezien ze slecht leesbaar zijn, heb ik ze overgeschreven, zoveel mogelijk de oorspronkelijke taal gebruikend. Veel heeft hij ook geschreven over zijn kinderen t.w. Jo of Njo (uit 2^e huwelijk). Nonnie (later de moeder van mijn vrouw) en Bets of Titi. De eerste brief is gedateerd: 21-04-1890; de laatste (een kaart): 12-10-1890. P.J. van Baarda overleed In het bivak Watoe Loko: 18-10-1890.

Vaassen 17-09-1984
W.G. J.J.W. Veenendaal

Bij het opstellen van deze digitale versie van de brieven van dhr. P.J. van Baarda (2013), was dhr. J.J.W. Veenendaal niet meer in leven († 8 november 1992). Dankzij de afschriften die dhr. Veenendaal van de moeilijk leesbare brieven heeft gemaakt, is de digitalisering vrij eenvoudig geweest. Zonder zijn bijdrage zou de digitalisering waarschijnlijk niet tot stand zijn gekomen.

Deze publicatie bevat diverse aanvullende gegevens ten opzichte van de versie die door dhr. Veenendaal was opgesteld. Deze toevoegingen zijn mogelijk gemaakt door de hulpmiddelen van de onderstaande organisaties:

- de Koninklijke Bibliotheek (digitale krantenarchief uit NL-Indië);
- het Nationaal Archief (militaire stamboek);
- de Staten-Generaal Digitaal (koloniale verslagen van de expeditie).

De brieven van dhr. Van Baarda, de foto's en overige documenten zijn door zijn vrouw en later door zijn dochter Non van Baarda–van der Bijll († 31-08-1977) bewaard en via de familie bij mij – als achter-achterkleinzoon van Van Baarda - terecht gekomen.

Het materiaal geeft bij elkaar een goed beeld van deze episode uit het leven van dhr. Van Baarda en tegelijkertijd van het leven van een officier in NL-Indië in die tijd.

Wat de brieven extra bijzonder en tegelijkertijd tragisch maakt is dat dhr. Van Baarda zijn gezin nooit meer heeft teruggezien. Alle verlangens en voornemens die hij en zijn vrouw voor de toekomst hadden - en door hem uitvoerig zijn beschreven - zijn nooit gerealiseerd.

Bovendien bleek kort na het overlijden van dhr. Van Baarda dat de hoofddoelstelling van de Flores-expeditie: het vinden van de vermeende locaties met tinerts, onhaalbaar was. Ook na vervolgonderzoek in 1910 bleek er geen significante hoeveelheid tinerts in het vulkanische landschap van Flores aanwezig te zijn. Deze "onpoëtische uitzoekerij" zoals Van Baarda zelf de expeditie noemde, heeft veel geld en levens gekost en uiteindelijk weinig opgeleverd.

Zoetermeer maart 2013
M. van der Bijll